J. K. 25,19.

Ya 178

A. D. A. M.

XIX.

HISTORIAM PAPATVS
et
REFORMATIONIS LVTHERANAE,

Publicis Lectionibus nuper expoſitam,

nunc inter

Sanctiora eaque iteranda

PVRIORIS ECCLESIAE

IVBILA

Orationibus Scholaſticis

Pietatis pariterque Exercitii cauſſa

per ſingulos inde ſecuturos LVNAE atque IOVIS dies

hor. pom. II.

Quatuor ex ſupremis diſcentium ordinibus, ſuo quisque ordine, fuſius repetent, quos recenſere debuit, voluit

M. CHRISTIANVS FRIDERICVS WILISCH,
Illuſtris Gymnaſii FRIDERICIANI Director.

ALTENBVRGI,
Exſculpſit, Ioh. Ludov. Richter, Typogr. Aul.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HALLE (SAALE)

BIBLIOTHECA PONICKAVIANA

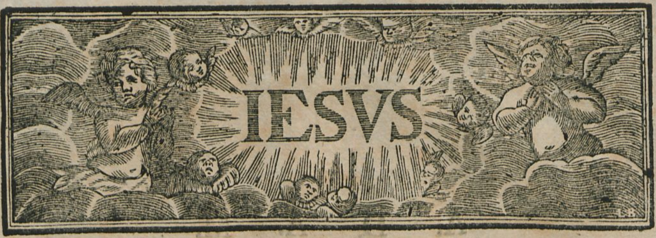

VEl ſola temporum reuolutio et ſeculi praeſentis ordo, ſingularia dicendi argumenta iis ſuppeditat, quos producere in palaeſtram oratoriam, et exercere, quaqua poſſumus fide et ſollertia, iubemur. Nam tanta eſt huius, in quem reſeruauit nos ſupremi Numinis clementia, anni felicitas, vt niſi laeta gratulatione, ea proſequamur beneficia, quae in hanc ipſam olim tempeſtatem, ducentis abhinc annis, cumulauit, ſubuerendum nobis ſit, ne alieni prorſus ab omni pietatis ſenſu et quauis caute Marpeſia duriores videamur. Ad iubila et votiuos plauſus vndecunque conſurgit purior, quaqua patet, vere in CHRISTVM credentium coetus, et ad omnes aras ſupplicationes decernit. Quare ne vel ſoli expertes huius laetitiae ſint noſtrates, aut inter publica Chriſtianorum tripudia, ſuae indormiſcant pietati, denuo imbuantur iuuenum animi iucundiſſima optimi LVTHERI memoria neceſſe eſt, ſeduloque admoneantur beneficiorum, quae, beatiſſimi LVTHERI opera, in rem ſacram aeque ac litterariam pleno alueo promanarunt. Gaudeant manſuetiorum Muſarum filii et exſultim laetentur, diſcuſſas eſſe tenebras, propulſamque litterarum barbariem, qua conflictabantur olim bonae artes, iisque priſtinam rediiſſe maieſtatem, qua orbatae velut erant elegantiores Muſae, et ad quosvis angulos detruſae, aut vt verius dicam, ad extremos rerum humanarum terminos relegatae. Haec omnia in memoriam reuocanda ſunt piis ſollertibusqne bonarum artium cultoribus, hoc potiſſimum tempore, quo publica auctoritate indicuntur iubila, Nam meminiſſe olim iuuabit piae mentis filios, ſuam aetatem in ea incidiſſe tempora, quibus memoria REFORMATIONIS LVTHERANAE ſolenni ritu celebrata fuit, et inter publicas iubilantium voces, reuoluto ſcilicet in orbem ſeculo, poſteris, ſi qui futuri ſint, ſerio commendata. Quo autem penitius cognoſcerent, firmiusque ordine omnia ſibi imprimerent, HISTORIA PAPATVS et REFORMATIONIS LVTHERANAE publicis Lectionibus enodata non ita pridem fuit et expoſita. Hanc repetere, et SCHOLASTICIS, quibus adſueuerunt hactenus, DECLAMATIONIBVS fuſius exponere, eo quo ſequuntur ordine, iuſſi ſunt, praeſertim cum, abſoluto nuper penſo artis oratoriae tironibus deſtinato, de nouo ingredienda nobis eſſet palaeſtra oratoria, et materia dicendi, tempori magis accommodata, vix potuiſſet inueniri, in eas potiſſimum, quae ſequuntur, partes diuiſa: IO.

IO. FRIDER. RITTER, Dreſdenſis, *Carmine Saeculari* eoque *latino* auditores ad iubila publica excitabit.

* Qui et parentalem orationem nuper deuota mente habuit Perilluſtri atque Excellentiſſimo Domino OTTONI HENRICO, S. R. I. Libero Baroni a FRISEN, Potenti S. Polon. REGI et El. Sax. a Conſiliis intimis et Cancellario Eminentisſimo, die xx. Aug. c. a. inter pias preces et lacrymas patriae, beatisſima morte defuncto.

IO. CHRISTOPH. DRECHSEL, Drebaco-Miſn. *Sermone latino* cauſſas iubilandi fuſius eloquetur.

Georg. Lanzendorff, Langenbernsdorff. de neceſſitate, quae LVTHERI temporibus incumbebat, reformandi Eccleſiam.

Io. Chriſtoph. Winter, Leisnigenſis, de rebus in Eccleſia miſere perditis ante LVTHERVM.

GVSTAVVS SCHMID, Hayna-Miſn. de primis Euangelicae doctrinae corruptelis.

TRAVGOTT PIETZCHMANN, Lichtenauio-Luſatus, de prima motione Antichriſti ad II. Theſſ. cap. II. comm. 7.

Gottfried Greller, Schmoellenſis, de norma genuina diiudicandi Controuerſias ſacras, ſ. de *libris Canonicis*, praeſertim *Noui Teſtamenti*.

Io. Gottfried Ehrlich, Groſſenſteina-Miſn. de *Apocryphis*, et quos in primis Papicolae venditant, libris ſuppoſititis *Noui Teſtamenti*.

ADAM. GOTTLIEB. BVSCH, Schletta-Miſn. de *infantia Papatus*, per tria Secula poſt C. N.

IO. GOTTLIEB. WEISSE, Lengefelda-Variſc. de *adoleſcentia PAPATVS*, quinque Secula, inde ſcilicet a tempore CONSTANTINI M. vsque ad CAROLVM M. Seculum itaque IV. V. VI. VII. et VIII. complectente.

Chriſtian. Frider. Becker, Altenburgenſis, de *aetate virili PAPATVS*, per Seculum IX. X. XI. XII. et XIII.

Iuſtus Liebmann. Schmalz, Oberledela-Altenburg. de *Senectute PAPATVS*, Seculum XIV. XV. XVI. XVII. et initia XVIII. complectente.

IO. FRIDER. ARZT, Reichenbaco-Variſc. de primis Eccleſiae Rom. Epiſcopis Sec. I. poſt C. N. praeſertim an *Petrus* eorum fuerit primus?

HENR. GVILIELM. FRITZSCHE, Altenburgenſis, de Haereſibus et Conciliis Sec. I. poſt C. N.

Io. Chriſtian. Muller, Altenburgenſis, de *prima* ſub Imp. NERONE; et

Erneſt. Frider. Leuſering, Meuſelvvitio-Miſn. de *ſecunda* ſub Imp. *Domitiano* Sec. I. poſt C. N. facta Chriſtianorum perſecutione magna.

IO. GOTTFR. BOETTIGER, Altenburgenſis, de Epiſcopis Rom. Eccleſiae Sec. II. poſt. C. N.

IO. GOTTFR. SCHMEISSER, Altenburgenſis, de *tertia* ſub Imp. *Traiano*.

Frid. Guil. Koehler, Meuſelvitio-Miſn. de *quarta* ſub Imp. *Adriano*; et

Chriſtian. Bened. Weiſſenborn, Nobitio Miſn. de *quinta* ſub Imp. M. *Aurel. Antonino* Philoſopho, peracta Sec. II. Chriſtianorum perſecutione magna.

IO. GOTTLIEB. MENGEL, Waldenburgenſis, de haereſibus Sec. II. poſt C. N. potioribus,

LVD. ERNEST. SACHSE, Lichtenſteinenſis, de praecipuis Eccleſiae Sec. II. poſt C. N. doctoribus.

Gottl. Bernhard. VVeiſſenborn, Nobitio-Miſn. de Epiſcopis Rom. Eccleſiae Sec. III. poſt C. N.

Io. Chriſtoph. Trauber, Mehna-Miſn. de haereſibus Conciliisque Sec. III. poſt C. N. notioribus.

IO. EHRENFR. LOTTICH, VValdenburgenſis, de *Sexta* ſub Imp. *Seuero*,

IOSEPH. ZSCHAGE, Altenburgenſis, de *Septima* ſub Imp. *Maximino Thrace*,

Io. Sam. Thierbach, Lucca-Miſn. de *Octaua* ſub Imp. *Decio*,

Io. Paul. Oettel, Plauia-Variſc. de *Nona* ſub Imp. *Valeriano*,

IO. FRID. STREIT, Ronneburgo-Miſn. de *decima* ſub Imp. *Diocletiano* facta Sec. III. Chriſtianorum perſecutione magna.

B IO.

IO. HENR. APPVNIVS, Damhayna-Miſn. repetet vna omnes *decem* adeo decantatas perſecutiones Chriſtianorum magnas, quarum

Prima,	*Sec. I.* poſt C. N. ſub	Imp. *Nerone*,
Secunda,		Imp. *Domitiano*,
Tertia,	*Sec. II* poſt C. N. ſub	Imp. *Traiano*,
Quarta,		Imp. *Hadriano*,
Quinta,		Imp. *M. Aurel. Anton. Philoſ.*
Sexta,	*Sec. III.* poſt C. N. ſub	Imp. *Seuero*,
Septima,		Imp. *Maximino Thrace*,
Octaua,		Imp. *Decio*,
Nona,		Imp. *Valeriano*,
Decima,		Imp. *Diocletiano*,

Otto Frid. Freund, VVindiſchleuba-Altenburg. incrementa egregia ſub Imp. *Probo*, hoc eodem Sec. III. inter vltimas easque grauiſſimas perſecutiones, cepiſſe Eccleſiam, enarrabit.

Io. Chriſtian Stetefeld, Gerſtenbergenſis, de Eremitarum origine, Sec. III. poſt C.N.

IO. LVDOV. KVHL, Annaburgo-Saxo, de Epiſcopis Rom. Eccleſiae Sec. IV. poſt C.N.

IO. CHRISTIAN SEYDLIZ, Crimmitſchauio-Miſn. de haereſibus Sec. IV. praecipuis.

* Qui et funebrem orationem habuit per inſidias nuper miſere enecato viro Generoſiſſimo, Domino CHRISTIANO FRIDERICO CAROLO de BOSE, viri illuſtris et Generoſiſſimi Domini CAROLI FRIDFRICI de BOSE, Dynaſtae *Boſenhoffii* et *KanneVVurffii*, et reliqua, Filio magnae ſpei et mitioribus fatis digniſſimo.

Chriſtoph. Pobling, Altenburgenſis, de quatuor Conciliis *Oeconomicis*, quorum

I. *Nicaenum*,	Sec. IV. ſub	Imp. *Conſtantino M.*	contra	*Arium*,
II. *CPolitanum*,		Imp. *Theodoſio M.*		*Macedonium*;
III. *Epheſinum*,	Sec. V. ſub	Imp. *Theodoſio II.*	contra	*Neſtorium*,
IV. *Chalcedonicum*,		Imp. *Martiano*,		*Eutychen*.

Chriſtlieb Theodor. Muller, Selizio-Miſn. de eruditis praecipuis Sec. IV. poſt C. N.

CHRISTIAN. GOTTLIEB. GROSSER, Moſela-Miſn. de Epiſcopis Rom. Eccesiae Sec. V. poſt C. N.

IO. CHRISTOPH. ZIEROLD, Joann-George-Politan. de praecipuis Sec. V. haereſibus.

Eman. Chriſt. Gilbert, Saxendorff. Miſn. de Iconolatria, quae coepit Sec. V. auctore Leone I. Pont. Rom.

Frider. Carol. de *VVolffersdorff*, Equ. Variſc. de Felice III. Pont. Rom. qui primus contra alios Epiſcopos ſumebat cornua, et *CPolitanum*, *Antiochenum*, et *Alexandrinum*, Patriarchas excommunicabat.

PETRVS GORGISCH, Burckſtadio-Miſn. de Epiſcopis Rom. Eccleſiæ Sec. VI. quos inter *Ioannes I.* qui primus Imperatori Rom. nempe *Iuſtino*, coronam impoſuiſſe dicitur, item et *Gregorius I.* Magnus, pater quippe ceremoniarum indulgentiſſimus, prae aliis recenſeantur.

ORTOLPH. GOTTLOB. SEYDEMANN, Cygneus, augmenta Pontificiae auctoritati addidiſſe *Phocam*, Imp. Orient. Sec. VII. exponet.

Ioſeph Erdmann Rebhun, Euchichta-Variſcus, de Epiſcopis Rom. Eccleſiae Sec. VII. qui *Phocae* Imp. permiſſu, *caput Eccleſiae* et *Epiſcopi Oeconomici*, vocitabantur.

Io. Chriſtoph. Pfeil, Glaucha-Miſn. de *Benedicto* II. Pont. Rom. qui *Vicarius Chriſti*, (ein Stadthalter Chriſti,) primus dictus, ab Imp. *Conſtantino Pogonato* impetrauit, vt Pontifex Rom. poſthac ab ordine Clerico eligeretur, ſine praeſcitu Imp.

IO. DANIEL KNOLL, Aſcherslebio Halberſtadienſis, de *variis Pontificum Rom.* titulis atque adpellationibus, vnde ſcilicet 1.) *Epiſcopus*, 2.) *Pontifex*, 3.) *Papa*, quod idem ex mente *Caſp. Barthii* in Animaduerſ. in *Guil. Briton.* L. XII. p. 345. et 663.
eſt

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-830313-p0004-0

eſt ac PA. PA. hoc eſt, *Pater Patrum*, quo honoris titulo inſigniebantur olim Epiſcopi: 4.) *Patriarchae*; Sec. IV. enim in Concilio *CPolitano* a. C. 381. decretum eſſe dicitur, vt quatuor Epiſcopi, *CPolitanus*, *Antiochenus* et *Alexandrinus*, poſthac dicerentur *Patriarchae*: 5.) *Vicarius CHRISTI*, quo nomine primus *Sec. VII.* honorabatur *Benedictus II.* Pont. Rom. 6.) *Seruus Seruorum Dei*, quo titulo mactari primus voluit *Gregorius I.* Magnus, Pont. Rom. ſub initium *Sec. VII.* vt et 7.) *caput Eccleſiae* et *Epiſcopus Oecономicus*, quo nomine ſalutatus eſt *Bonifacius III.* iuſſu Imp. *Phocae*, *Sec. VII.* 8.) *Vice Deus*, Chriſtianae Reipubl. *Monarcha inuictisſimus* et *Pontificiae omnipotentiae conſeruator acerrimus*, qua titulorum pompa, *Bononiae* et *Neapoli*, publica auctoritate, in ipſa effigie, ſuperbiit *Paulus V.* Pont Rom. *Sec XVII.* 9.) *Iulius II.* Pont. Rom. in Concilio V. *Lateranenſi* a. C. 1512. ſe publice appellari permiſit: *alterum Deum in terris*. Conf. Tom. IX. *Concilior.* edit. *Pariſ.* p. 54. col. I. B. inque eodem Concilio, *Seſſione IX.* a. C. 1514. III. Non. Mai. *Anton. Puccius* in publica oratione *Leonem X.* Pont. Rom. ibi tunc praeſentem adlocútus eſt: *quaſi in Te vno vero atque legitimo CHRISTI et DEI vicario propheticum illud debuerit rurſus impleri*: adorabunt eum omnes reges terrae, omnes gentes ſeruient ei, Pſ. LXXII. com. 11. Conf. l. c. p. 114. col. 1. B. 10.) Germanis potiſſimum dicitur, heiliger Vater, quae denominatio haud dubie e Phariſaeorum Scholis mutuata eſt, qui blandam *Patris* adpellationem contra mandatum Chriſti, Matth. XXIII. com. 9. adfectabant.

IO. ABRAHAM PFEIFFER, Altenburgenſis. de *Iconomachis*, contra quos *Concilium Francofurtenſe* a. 794. auſpicio Imp. *Caroli M.* habebatur, cuius edictum erat, tolerandas quidem eſſe in Eccleſia imagines, ſed non adorandas.

Io. Iacob Baumgaerttel, Brambachio-Variſc. de Epiſcopis Rom. Eccleſiae Sec. VIII. quos inter eminet *Conſtantinus I.* qui pedibus ſuis oſcula excipiebat *Iuſtiniani II.* Imp. remiſſionem peccatorum huic collaturus: item *Gregorius III.* qui Imp. *Leonem* propter iconomachiam ſacris excluſit.

Io. Paul. Schuler, Oelsnicio-Variſcus, de *denario Petri* (Peters-Groſchen) quod iuſſu *Gregorii III.* Pont. Rom. in *Anglia* Sec. VIII. coepit colligi.

ERNEST. GUILIELM. de MOEHLEN, Equ. March. de *Ioanna Papiſſa*, Rom. Pontificum opprobrio, quae papali ornata magnificentia, in publica proceſſione facta puerpera, animam effudit a. C. 856.

GOTTFRIED. ANDR. BOETTIGER, Aſcherslebio-Halberſtadienſis de *reliquis* Romanorum *Pontificibus* Sec. IX. poſt C. N.

Io. Bernhard. Muller, Rhoda-Thuring. de Pontificibus Rom. Sec. X. poſt C. N.

Io. Georg. Mauckiſch, Hinterjeſſena-Miſn. cur *Baronius* ſeculum X. dixerit *ferreum*, *plumbeum* et *obſcurum*?

IO. GOTTFR. NOAH, Cahla-Thuring. de *Synodo Erffurdenſi*, ad emendandam inprimis diſciplinam Eccleſiaſticam, id temporis iam nimis corruptam, iuſſu Imp. HENRICI AVCVPIS conſcripta a. C. 932.

IO. CHRISTIAN. BAVMANN, Altenburgenſis, de fatis Pontificum Rom. Sec. XI.

Io. Sam. Lazer, Schmoella-Miſn. de ſummis Pontificum Rom. miniſtris, quos Cardinales dicunt, deque eorum origine, quae an Sec. XI. *Ioanni XIX.* Pont. Rom. debeatur, nondum ad liquidum deductam veritatem eſſe oſtendet.

Frider. Gottlieb. a *Brocke*, Altenburgenſis, de *Patrimonio PETRI*, eiusque inſigni augmento per *Donationem MATHILDIS* Sec. XI. facto.

GOTTLIEB STVRM, Noebdenitio-Miſn. de origine Monachorum monaſteriorumque ex Sec. IX. temporibus ſcil. CAROLI M. repetenda.

CAROL. GOTTFR. MEVRER, Goeſnicio-Miſn. de primo Pontificum Rom. qui nomen ſuum mutauerit, quorum primus an SERGIVS II. fuerit Sec. IX. qui antequam ad Papalem eueheretur dignitatem, *Boccaportius*, ſ. os Porci, h. e. Sáu-Rüſſel dictus fuiſſe dicitur, inquiret.

Ludou. Frider. Altvvein, Gersdorff. Miſn. de vita factisque GREGORII VII. Pont. Rom. dicti antea *Hildebrand*, vulgo Hoellenbrand, Sec. XI.

Erneſt. Gottlieb. Schaz, Ottendorff. Thur. de vita factisque VRBANI II. Pont. Rom. dicti vulgo TVRBANI, Sec. XI.

IO.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-830313-p0005-6

IO. CONRAD. SCHVVARZ, Oelſnitio-Variſc. de origine Roſarii, vulgo dicti: *Pater noſter*, cuius origo Petro cuidam *Eremitae*, confirmatio autem VRBANO II. Pont. Rom. adtribuitur.

CHRISTIAN. HENR. WVNDERLICH, Liebſtadienſis, de ordine *Flagellantium*, Sec. XI. oriundo.

Henr. Chriſtoph. Schulze, Altenburgenſis, de Pontificibus Rom. Seculi XII.

Io. Iacob. Fleck, Altenburgenſis, an Imp. FRIDERICVS BARBAROSSA pedibus ALEXANDRI III. Pont. Rom. fuerit calcatus, eiusdemque iuſſu HENRICVS II. Rex *Angliae*, virgis ab octuaginta monachis fuerit caeſus, inquiret.

IO. PAVL. TVRCKE, Altenburgenſis, de INNOCENTIO III. Pont. Rom. vſum S. Coenae ſub vna, quam dicunt, ſpecie, deque transſubſtantiatione doctrinam iubente.

IO. FRIDER. THVM, Franckenbergenſis, de tribus Synodis Lateranenſibus, Sec. XII. Romae in Pallatio Lateranenſi celebratis.

Io. Frider. Pierer, Monſtabio-Miſn. de Petro Waldo, velut primo in Gallia reformationis auctore, vnde Waldenſes ſ. Albigenſes.

Guil. Aug. Merckel, Gieba-Miſn. de Pontificibus Rom. Sec. XIII.

IO. GOTTHELFF. HILLIGER, Coldicenſis, de ordine *Franciſcanorum* et *Dominicanorum*, eorumque crebriori inter ſe diſſenſu.

JACOB. ABRAHAM THRYLLITZSCH, Gnandſtein. Miſn. de ordine *Dominorum* Templi (Tempel-Herren,) Sec. XI. conſecrato, Sec. XIV. in Concilio *Viennenſi* ſc. a. C. 1311. damnato et miſere perdito.

Frid. Ludou. Thomae, Altenburgenſis, de triplici *Scholaſticorum* aetate, eorumque patre et anteſignano, *Petro Lambardo*, inde a Sec. XII. vsque ad tempora *Lutheri*, quibus ſenſim exoleuit eorum auctoritas.

Chriſtian. Lud. Koerner, Altenburgenſis, de barbarie et ignorantia eruditorum iſtius aeui.

IO. LEONHARD. KELLNER, Altenburgenſis, de renatis in Europa bonis litteris, earumque reſtauratoribus, Sec. XIV. *Franciſco Petrarcha, Dante Aligerio, Eman. Chryſolora*, aliisque.

CHRISTIAN. GOTTLIEB. SCHMALZ, Oberledela-Altenburg. recenſebit octo Academias Sec. XIV. in Europa conditas.

Io Frider. Hempel, Coldicenſis, Teſtes veritatis a Seculo poſt C. N. XI. vsque ad Sec. XIV. enarrabit.

Frider. Barthol. Dettenborn, Coſma-Altenburg de Pontificibus Rom. Sec. XIV.

IO. DAVID SCHREITER, Mauersberga-Miſn. de praeludiis Reformationis *Lutheranae* Sec. XIV. per *VViclefitas* factis.

IO. CHRISTOPH. GERLACH, Maſnitio-Miſn. de praeludiis Reformationis *Lutheranae* per *Io. Huſſum* et *Hieronymum Pragenſem* exortis.

Martin. Ludou. Hauſchild, Bornhaynenſis, de *Bello Huſſitico*.

Erneſt. Maurit. Freund, Windiſchleuba-Altenburg. de Pontificibus Rom. Sec. XV.

IO. CHRISTIAN. KOHL, Altenburgenſis, de renatis in Europa bonis litteris earumque reſtauratoribus *Seculo XV.* Georg. Trapezuntio, Theod. Gaza, Io. Franc. Poggio, Gaſparino, primo ſcil. Epiſtolarum *Ciceronis* ad Q. Fratrem editore, Laur. Valla, Guarino, Nic. Perotto, Alex. Hegio, *Eraſmi Roterodami* praeceptore, Io. Anton. Campano, Rud. Agricola, Herm. Barbaro, Marſil. Ficino, Io. Pico Mirandula, Angel. Politiano, Anton. Nebriſſenſi, Marc. Anton. Coccio Sabellico, Phil. Beroaldo, Rud. Langio, Ant. Bonfinio, Jan. Parrhaſio, Jod. Bodio, Petro Crinito ſ. Riccio, Raph. Maffeo Volaterrano, Coel. Rhodigino, Thoma Linacro, et praeſertim Deſid. Eraſmo Roterodamo, aliisque.

GOTTFRIED BVCHNER, Rodersdorffio-Miſn. de Typographia Sec. XV. inuenta, incomparabili quippe et litterarum reſtaurandarum et Reformationis Lutheranae adminiculo.

Gottfried Meuſſel, Altenburgenſis, de primo libro typis publicis exſcripto.

Iacob.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-830313-p0006-2

Iacob. Henr. Schindler, Schneeberg. de prouerbio PAVLI II. Pont. Rom. Sec. XV. *Litteratos omnes eſſe haereticos*

IO. CHRISTIAN EDELMANN, Weiſſenfelſenſis, de Schiſmate illo Papali, ab a. C. 1377. VRBANO VI. Pont. Rom. per quinquaginta annos vsque ad MARTINVM V. Pont. Rom. a. C. 1417. durante.

ERNEST. FRIDER. SCHONHEIM, Hartenſteinenſis, de primo indulgentiarum auctore, BONIFACIO IX. Pont. Rom. ſub finem ſeculi XIV.

Io. Erneſt. Heyde, Baerenvvalda-Miſn. de *Concilio Conſtantienſi*, vulgo *Obſtantienſi*, a. C. 1414. in quo, *non obſtante facto CHRISTI*, ſub vna tamen ſpecie vtendum ſacra Coena eſſe, decretum eſt.

Gottlieb Frider Meyer, Oelsnitio-Variſc. Imp. SIGISMVNDVM doctrinam *Huſſiticam* non adeo improbaſſe, ſed Eccleſiarum emendationem anxie deſideraſſe, euincet.

GOTTHILFF. VVERNER, Dettlebio Halberſtadienſis, de Calixtinis, Orebitis ſ. Thaboritis, Boleslauianis, Orphanis, Böhmiſchen Brüder, et quo nomine alio inſigniri iſti ſolebant bello *Huſſitico*.

IO. GEORG. VVIESENER, Wechſelburgenſis, de vagantibus ſcholaſticis vulgo fahrende Schüler, Seculo maxime XV. inclareſcentibus.

Maurit. Carol. de *Wolffr amsdorff*, Equ. Variſc. de Hieroymo Sauanorola, quem praecurſorem Reformationis ipſe LVTHERVS dixit, ab ALEXANDRO VI. Sec. XV. combuſtum.

Gottlob. Werner, Dettlebio-Halberſtadienſis, repetet ex Sec. VII. et VIII. hiſtoriam atque cauſſas diuortii inter *Latinam* et *Graecam* Eccleſiam facti.

Io. Gottfr. Zenner, Cygneus, de Inquiſitione Papali a GREGORIO IX. Pont. Rom. *Toloſae* primum Sec. XIII. inſtituta.

THEOD. ANDR. MVLLER, Greuiſſen. Thur. de Inquiſitione Hiſpanica, ſ. officio ſancto, (dem Spaniſchen Ketzer-Gerichte) a. 1478. Pontifice SIXTO IV. a FERDINANDO Catholico, Hiſpaniarum Rege, inſtituta, quippe maximo veritatis Euangelicae in Hiſpania impedimento.

IO. CHRISTOPH. PFRETZSCHNER, Oelsnicio-Variſc. de refloreſcente ſtudio Biblico, adpropinquante Reformatione LVTHERI.

BALTHASAR MVLLER, Seehuſa-Marchus, de dominatu et auaritia Pontificis et Cleri Romani Sec. XV.

IOACH. CHRISTIAN. KRATZ, Seehuſa-Marchus, de Maximiliano I. Imp. reformationem Eccleſiarum diu optante dicenteque: Wenn die Pfaffen fromm wären, dürfften keine Lutheraner kommen.

* * * *

I. F. Ritter, de vita MARTINI LVTHERI.

I C. Drechſel, de IO. TEZELIO, indulgentiarum circumforaneo.

G. Schmid, de Calamo LVTHERI, Coronam Papalem concutiente, et per ſomnium Elect. FRIDERICO III. Sapienti, oblato.

T. Pietzſchmann, de LEONE X. Pont. Rom. LVTHERVM Romam citante.

A. G. Buſch, de FRIDERICO Sapiente LVTHERVM in fidem et tutelam recipiente.

I. G. Weiſſe, de CAROLI V. Imp. Rom. in LVTHERVM animo.

I. F. Arzt, de animoſo abitu LVTHERI ad Comitia Wormatienſia, a. C. 1521.

H G. Fritzſche, de Pathmo LVTHERI eiusque ſcriptis ibi editis.

I. G. Boettiger, de indefeſſo ſtudio LVTHERI vertendi Biblia ſacra.

I. G. Schmeiſſer, de Colloquio *Lipſienſi* a. 1519. inter LVTHERVM et D. IO. ECCIVM habito.

I. G. Mengel, de *Vlrico Zvvinglio*, *Lutheri* reformandi Eccleſias ſtudium in Heluetiis a. C. 1524. aemulante.

L. E. Sachſe, de *Io. Caluino*, *Zvvinglii* doctrinam propagante.

I. C Lottich, de Bello ruſtico.

I. Zſchage, de Anabaptiſtis.

I. F. Streit, de Comitiis Spirenſibus, a. 1529. habitis.

I. H. Appunius, de nomine Proteſtantium eorumque Principibus.

I. L. Kuhl, de ordine Ieſuitarum ſ. ſocietate Ieſu a. C. 1534. *in Hiſpania* primum inſtituta.

I. C. Seydliz, de El. IOANNE CONSTANTE.

C. G.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-830313-p0007-7

3 K Ya 178 X 3362638

C. G. Groſſe, de Symbolo IOANNIS CONSTANTIS: V. D. M. I. AE.
I. C. Zierold, de Comitiis Auguſtanis, inque iis a. C. 1530. d. 24. Iun. praelecta *Auguſtana Confesſione*.
P. Gorgiſch, de Foedere Schmalkaldico, a. C. 1537. inito.
O. G. Seydemann, de odio GEORGII Barbati, Duc. Sax. in LVTHERVM.
I. D. Knoll, de eiusdem fratris HENRICI Pii, Duc. Sax. in LVTHERVM amore.
I. A. Pfeiffer, de reformatione Eccleſiarum in primis Altenburgenſium.
G. A. Boettiger, de laudibus IO. FRIDERICI Magnanimi, El. Sax.
I. G. Noah, de morte B. LVTHERI, a. C. 1546. d. 18. Febr. die *Concordiae*.
I. C. Baumann, de Libro Intermiſtico a. C. 1550. promulgato.
G. Sturm, de captiuitate IO. FRIDERICI, El. Sax.
C. G. Meurer, de Transactione Paſſauienſi.
I. C. Schvvarz, de morte CAROLI V. vere Lutherana, a. C. 1558.
C. H. Wunderlich, de *Philippo Melanchtone*.
I. P. Turcke, de HENRICI VIII. Regis Angliarum libris aduerſus *Lutherum*.
I. A. Thryllitzſch, de hiſtoria *Flacianiſmi* et Colloquio *Vinarienſi* a. C. 1560.
I. L. Kellner, de reliquis poſt *Leonem X.* Pontificibus Rom. Sec. XVI.
C. G. Schmalz, de Centuriatoribus Magdeburgicis.
I. D. Schreiter, de Synergiſmo.
I. C. Gerlach, de Antinomis.
I. C. Kohl, de Concilio *Tridentino* a. C. 1545. coepto et a. 1563. finito.
G. Buchnerus, de Colloquio *Altenburgenſi* a. C. 1568. habito.
I. C. Edelmann, de Crypto-Caluinianiſmo.
C. F. Schonheim, de Formula Concordiae.
G. Werner, de primo Lutheranorum Iubilaeo.
I. G. Wieſener, de bello Tricennali eiusque cauſſis.
T. A. Muller, de haereſibus Seculi XVII. potioribus.
I. C. Pfrezſchner, de diſſenſu Eccleſiae Gallicae abs Romana.
B. Muller, de vera Eccleſia ad finem ſeculi duratura.
I. C. Kraz, de praeſtantia Eccleſiae Triumphantis.

Haec ſunt penſa laborum, quae ſingulis noſtratium diſtributa ſunt, haec ſtadia omnibus praefixa et ſtrenue per inſtantem hiemem decurrenda. Noſtrum nunc eſt, in id conniti ſedulo, quo parati ſemper ad deſtinatum diem, horamque ſingulis praeſtitutam ſimus, ne vllibi moram in aliquo noſtrum aut ſocordiam ii deprehenderint, qui de improuiſo nos inuiſere, auſcultandique propenſitatem, quam cupimus, abs TE, Lector quisquis es Honoratiſſime, quamque exſpectamus petimusque ea, qua fieri poteſt, humanitate et obſeruantia, commodare nobis, fuerint dignati. Sic non partibus noſtris defuiſſe vnquam, aut quod ignauorum militum eſt, ſtationes noſtras deſeruiſſe videbimur, ſed pro virili noſtra impleturi munia, et DEO et Patronis grati erimus et accepti. Ad haec quicquid adiumenti, vel capita orationum diſponendo, vel propoſita dicendi argumenta clarius exponendo, vel fontes vberiores reſerando, hoc eſt, ampliorem ediſſerendi materiam ſuppeditando, vel denique contextas proprio ſtudio orationes elimando, a me poterit vllo modo expoſci, nuspiam fores meae et poſthac vlli erunt occluſae. Quodſi etiam in praeſenti diſcentium frequentia, frequentiori hac, quam dicimus, praxi oratoria parum nobis relinquatur temporis, quod et *Theoreticis* lectionibus, tam neceſſariis vtique et nequaquam ſeponendis, poſſit aeque ac debeat impendi, multum ſpei et ſolatii ſitum nobis eſto in ſubſidiis, quae laudabiliter mihi adhuc praeſtiterunt Collegae noſtri Clarisſimi, et quae porro etiam cupimus rogamusque ſerio, ſpe freti eximia, fore vt ſi per duas ſaltem horas in Lectione priuata, quae dici penes nos conſueuit ordinaria, ſingulis hebdomadibus, prima artis oratoriae principia ſolide et facili methodo, ſine ambagibus, tradantur, animique iuuenum, vel a ſecundae Clasſis inde ſubſelliis, iactis cum cura ſolidioris *Theoriae* in arte oratoria fundamentis, promptiores ad praxin aliquando frequentiorem reddantur, damnum ex voto reſarciatur, inque ſuperiori artis oratoriae tironum palaeſtra felicius pergatur. Nam non multis praeceptis, inquit B. WEISSIVS noſter, ſed multis exemplis docetur ars oratoria, *legendo* ſcilicet, *meditando* et *ſcribendo*. Quod reſtat, DEum rogamus ſupplices, velit coercere a nobis, quam fata minantur, litterarum barbariem, et ad Seculi finem integras nobis conſeruare bonas artes, quas reſtituere nobis vel vnius beatiſſimi LVTHERI ſollertia potuit, cui etiam vel hoc nomine aeternas gratias omnis, ſi quae futura eſt, poſteritas decernet! P. P. die XXI. Sept. A. R. S.

cIↃ IↃCCXVII.

Nota L. B. et emenda thema G. *Sturmio* propoſitum: omiſſum enim eſt vocabulum: *et reſtauratione*: ita vt eſſet: de *origine*, et *reſtauratione praeſertim*, *Monaſteriorum* etc. Nam reſtauratio quidem a temporibus *Caroli* M. ſed origo monachorum altius repetenda eſt, quia iam ante *Auguſtinum* Sec. IV. fuerunt Monachi.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-830313-p0008-3

F. K. 25,19.

Ya 178

A. D. A. M.

XIX.

HISTORIAM PAPATVS
et
REFORMATIONIS
VTHERANAE,

Lectionibus nuper expoſitam,

nunc inter

nctiora eaque iteranda

IORIS ECCLESIAE

IVBILA

tionibus Scholaſticis

s pariterque Exercitii cauſſa

nde ſecuturos LVNAE atque IOVIS dies

hor. pom. II.

mis diſcentium ordinibus, ſuo quisque

s repetent, quos recenſere debuit, voluit

ANVS FRIDERICVS WILISCH,

ymnaſii FRIDERICIANI DIRECTOR.

ALTENBVRGI,

t, Ioh. Ludov. Richter, Typogr. Aul.

BIBLIOTHECA PONICKAVIANA